Nagyvárad, 1896. II. évfolyam 49. szám. Csütörtök, február 27.

Előfizetési árak:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . . . 6 frt — kr.
Negyedévre . . . 1 » 50 »
Helyben házhoz hordva:
Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt — kr.
Vidékre postán szállitva:
Egész évre . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . 2 » 50 »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével,

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **Apácza-utca 3. sz.**

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Önálló vámterület.

(sl.) Az a hires loyalizmus, amelyet Magyarország Ausztria ellen a 67-iki kiegyezés óta tanusitott, ugy látszik a végét kezdi járni. A liberalizmus megcsinálta a hangulatot Ausztria ellen, s viszont az ellenséges hangulat visszahatása Ausztriában is mutatkozik.

Pár évvel ezelőtt még a legvérmesebb reményü Madarász Józsefek és Herman Ottók is aligha mertek arra gondolni, hogy a kiegyezés megujitásánál kenyértörésre kerül a dolog Ausztria és Magyarország között. Hogy most ezt a nem remélt helyzetet mi idézte elő: Ausztria vakmerő kapzsisága-e vagy pedig a magyarok fölébredő önérzete vagy lassankint fejlődni kezdő praktikus érzéke: e fölött sokat lehetne vitatkozni. Annyi bizonyos, hogy maga a viszony a mesterségesen összeforrasztott s halálos ellenségekből jó barátokká tett két ország között kezd kiélesedni. Ez az ellentét azonban már nem a régi, — már nem a fajok harcza a létért, hanem a tőkék harcza a jólétért. S bármennyire ellenséges indulatot mutasson is a két államfél egymás ellen: ez az ellentét sohasem fog vehemens uton kitörésre jutni, hiába ujjong előre a képzelt diadalai mámorában úszó függetlenségi párt.

A kérdés fölmerülése különben is csak mesterséges úton történt. Nem ellenállhatatlanul parancsoló közgazdasági vagy politikai viszonyok hozták a felszinre, hanem egy az igazi politikában nagyon kevés objektiv sulylyal biró körülmény s egy nagyon kevés kormányzási bölcseséggel megáldott kabinet apró-cseprő tévedései.

Mert csak túlzott ideálizmussal lehet azt hinni, hogy Apponyit a meggyőződés, és nem a *treuga Dei* visszautasitása miatt érzett kudarcz késztette arra, hogy hirtelen előálljon az önálló vámterület ügyében beterjesztett határozati javaslatával. S mivel ilyen jobbára nem objektiv motivumokból kiinduló okok szüleménye az önálló vámterület érdekében meginditott parlamenti vita s a függetlenségi pártok által kilátásba helyezett országos akció: alig hisszük, hogy lenne a rengeteg szóháborunak valami praktikus eredménye, — vagy ha mutatkoznék is valami eredmény, azt mindenesetre igen drága áron vásárolnók meg.

Kétségtelen, hogy jogos a közjogi ellenzék felzudulása Ausztriának a kiegyezés megujitása ügyében tanusitott kihivó magaviseletével szemben, — de nem volna szabad elfeledni azt sem, hogy a mi parlamentünkben mások a viszonyok, mint Ausztriában. Adni kell valamit a dekorumra is, és ilyen országos fontosságu s a külföld elé kerülő dologban minden meginditott akciónak a következményeire is kellene gondolni.

A mai tisztelt házban egy az Apponyiéhoz hasonló javaslat elfogadására még csak gondolni sem lehet, — az osztrák reichsratban ellenben a kereskedelmi szerződésnek felbontását czélzó inditványhoz már előre biztositva volt az óriási többség. Pedig, különösen most kellene őrködni a magyar parlamentnek legalább a külső tekintélyére.

Más kormány mellett persze más szempontokból lehetne tárgyalni a dolgot. De a mi szerencsétlen viszonyaink között megeshetett az is, hegy a Bánffy-kapinet megkezdte a kiegyezés megujitása ügyében a tárgyalásokat, anélkül, hogy terveik felől bárkinek. — még pártjuknak is, csak a legcsekélyebb sejtelmük is lett volna, — holott nyilvánvaló, hogy a jelen kabinet tagjai éppen nem olyan szaktekintélyek, akiknek az intézkedéseiben akár a legoptimistább ember is megnyugodhatnék.

Ez a helyzet már magában véve kizárja azt, hogy a parlament valami konkrét eredménynyel folyhassék bele a kiegyezés megujitásával kapcsolatos igen fontos közgazdasági kérdések megoldásába. Szánalmas vergődés a kabinet törekvése, de nem kevésbbé szánalmas a parlament *késő* felbuzdulása is, amely alapos rombolást követel, ha csak a legkevesebbet is teremteni akar.

Ha helyesnek fogadjuk el az önálló vámterület felállitásának eszméjét, ha a parlament egyhangulag megszavazná is Apponyi inditványát, akkor sem érnének most már a theóriában gyönyörü szép tervvel semmit.

Eltekintve attól a talán nem egészen jogosulatlan állitástól, hogy az önálló vámterület felállitása meglazitaná azokat a politikai tényeket, amelyek az 1867-iki törvényekben kifejezésre jutottak, — a *nervus rerum*-nál is sokkal szükségesebb dolog, már maga az *idő* is hiányzik egy ily nagyszabásu s esetleg kétes jövőjü *alkotás*hoz. Ha elgondoljuk hogy mennyi

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Gabler Hedda.

Irta: **dr. Mephisto.**

Ibsennek a szerelem pszichologiájával foglalkozó drámái közül talán éppen Gabler Hedda számithat a legnagyobb népszerüségre. Nem azért, mintha ezt a közönség jobban megértené, mint Nora büszkeségét vagy Rosmersholm és Rebekka igazán ideális szerelmét, hanem azért, mert ebben a darabban sokkal több a cselekmény, sőt még lőnek is benne.

A nagyon okos és praktikus gondolkozásu emberek azt mondják a darab szerencsétlen hősnőjére, hogy bolond vagy legalább is idegbeteg volt, azok pedig, akik ha elolvasnak vagy látnak egy szindarabot nem nyugszanak addig, mig meg nem értették azokat az alakokat, amelyek a többé-kevesbbé sablonos drámai cselekményt eljátszották, — azok sajnálják a szegény Hedda Gablert, s a dráma összes szereplői közül a legokosabbnak, legszilárdabb jellemnek és a szánalomra legméltóbbnak tartják.

Különös, hogy ez az Ibsen, aki annyira ismeri az asszonyi lelket, mily sokra becsüli őket. A legtöbb ember ezt birja a legnehezebben megérteni.

Vagy talán ott a fjordok és esőzések hazájában másként fejlődik az asszonyi lélek, mint itt miközöttünk? Vagy nem a klima, hanem a helyi viszonyok következtében óriási léptekkel haladó kultura és intelligencia változtatja meg a női nemet ebben a szellemiekben mindinkább domináló kis bérczes országban? Nem, az asszony ott is ugyanaz, mint nálunk; törékeny a lelkük mint a testük, csakhogy valamivel józanabbak, nem olyan prűdek, mint nálunk, s nemcsak morális érzékük, de morális tudatuk is van.

Gabler Hedda köztünk is él akár száz, csakhogy nálunk a helyett, hogy elkeseredének, — inkább rossz asszony lesz belőle.

Itt nálunk az asszonyban ugy látszik, csak akkor nagyobb a sokszor emlegetett méltóság érzete, ha ennek kitörésénél legalább két emberből álló publikum is van. A Gabler Heddáknak pedig éppen az az erényük, hogy a publikumra nem adnak semmit, hanem tudnak tekintélyt tartani még a férjük előtt is.

Gabler Hedda egy tábornoknak a leánya volt, — szakasztott olyan, aminő akár Magyarországon is van egy-kettő. Nagyúri módon nevelték, minden előitélettől menten, de valami ideális előkelőséggel. Ép olyan szép volt, mint szegény, — de sokkal okosabb, mint a garnizon egész tisztikara. Következésképp nem ment férjhez egész addig, a mig egy olyan emberre nem talált, akiről azt hitte, hogy van olyan okos, mint ő. Az apja meghalt, — mit csináljon szegény? Hozzá ment egy Tesmann nevü tanárjelölthöz, aki a maga módja szerint nagyon rajongott érte. A vőlegény még nem volt semmi, még csak doktor se, — de a müvészetek történetében olyan szaktudós, hogy mindenki bizonyos volt benne, hogy nagy carriéret fog csinálni, — még Hedda is.

De talán mégse ment volna nőül a szemüveges, kissé már poczakos, szőke professzor jelölthöz, ha már nem közeledett volna a nagyon is ominózus harminczadik esztendőhöz. Lehet hogy azt gondolta, hogy az ördög ha éhes, legyet eszik, — de lehet az is, hogy valamennyi boldogságot is remélt a maga óriási tudományában végtelenül korlátolt felfogásu Tesmantól.

A férj előbbi környezete nem tartozott az ugynevezett »jó családok« közé. Két beteges nagynéni neveltette a fiut, akiknek abszolute semmi izlésük, semmi magasabb müveltségük nem volt, hanem jószivük volt vagy tiz Gabler familiára való. Hanem a Gabler Heddáknak rendesen olyan nagy a szerelmük vagy az önszeretetük, — hogy észre sem veszik a mások szeretetét.

Tesman kapott valami utazási ösztöndijat a kormánytól, rögtön nőül vette Heddát, s a tanulmányútból egyuttal nászut is lett. Tesman rengeteg sok anyagot gyüjtött uj munkájához a levéltárakban, a doktori czimet is megszerezte, hanem a feleségével, azzal nagyon keveset foglalkozott, — legfölebb ölelte, csókolta.

S mikorra hazatértek a tanulmány- és nászutról, akkorra Gabler Hedda megismerte és megunta a férjét.

Otthon már várták őket az élet bajai: Tesman megtudta, hogy az uj lakás fejedelmi bu-

idő volna szükséges a helyes és közgazdaságunkra nézve legüdvösebb eredményü vámtarifák felállitására, a fogyasztási adók szabályozása, a vasuti szállitási kedvezmények labirinthusának preciz és méltányos megszabása, s egyéb ezer meg ezer uj intézkedésre, amelyeket az önálló vámterület felállitása involválna akkor képtelenség arra gondolnunk, hogy tetemes károk nélkül keresztül lehetne vinni az esetleg óriási hasznot biztositó, de esetleg nem kevésbbé nagy károkat okozó reformot.

Ha a nemzeti becsület vagy a létérdek kivánni fogja, — ám legyen, de ilyen iniciativából ilyen kormány mellett és ilyen parlamenttel nem bizhatunk egy ily radikális reform nagy sikerében.

A millenniumi ünnepségek.

A magyar országgyülés két háza által a millenniumi ünnepségek rendezésére választott bizottság tegnap délután a képviselőház olvasótermében Széll Kálmán elnöklete alatt ülést tartott, melyen a millenniumi ünnepségek programját állapitották meg.

Az ülésre Bánffy Dezső báró már kész programmot hozott, melyet a kiküldött bizottság minden vita nélkül elfogadott. A programm a következő.

Május 2. Az ezredéves kiállitás megnyitása a király által, a királyi ház tagjainak, az összes magyar zászlósurak, méltóságok és törvényhozók, az osztrák-magyar monarkhiában székelő nagykövetek és követek, az osztrák kormány képviseletének és az összes magyar törvényhatóságok és hivatalos testületek képviselőinek jelenlétében.

Május 3. Te Deum a koronázási (Mátyás) templomban.

Május 5. A pusztaszeri-emlék alapkő letétele.

Május hó folyamán. Uj társadalmi és állami intézetek megnyitása, nyilvános ünnepélyek rendezése. Az összes szinházakban diszelőadások. Az uj iparmüvészeti palota megnyitása. A nemzetközi sajtókongresszus megtartása.

Junius 5. Ünnepélyes körmenet a magyar koronával és a koronázási jelvényekkel a Mátyástemplomból az uj parlamenti épülethez hol Szent István koronája 3 napig nyilvános közszemlére tétetik.

Junius 7-ig. A korona kiállitása és megtekintése.

Junius 8. Az uj parlamenti palota megnyitása, a király és királyi ház tagjainak jelenlétében. A közös diszgyülés után nagy ünnepi felvonulás (diszbanderium) a királyi várpalotához. A diszmenetben részt vesznek az összes országos testületek. A menet rendezésénél a belügyminiszter közremüködése mellett Orczy Béla br., Andrássy Tivadar gróf és Eszterházy Mihály gróf vannak megbizva, a horvát bandériumot vezeti a horvát bán.

Junius hó folyamán számos sportünnepély is rendeztetik.

Julius és Augusztus hó folyamán az eddig bejelentett 107 kongresszus megtartása. A pusztaszeri, dévényi, czenki, pannonhalmi, nyitrai és munkácsi emlékek ünnepélyes felavatása.

Szeptember hó folyamán: A pozsonyi Mária Terézia-szobor, és az esztergomi szt. István-szobor felavatása. A kassai Erzsébet templom felszentelése, az uj királyi várlak alapkőletétele. Az Andrássy-uti diadalkapu és 500 uj elemi népiskola megnyitása.

A zimonyi emlék felavatása és ez alkalommal nagy magyar-horvát testvérisülési ünnepek.

Szeptember 27-én; A Vaskapu megnyitása a magyar király, német császár, román és szerb királyok, az orosz czár képviselőjének és az interparlamentáris kongresszus képviseletének jelenlétében.

Október 8-án: Az uj vámháztéri hid megnyitása.

Október 31-én: A kiállitás bezárása.

*

Az ezredéves ünnepélyek egyik legkiemelőbb momentuma a pusztaszeri ünnepély lesz, melynek rendezését Csongrád vármegye vállalta el. Nézeteltérések merültek fel az iránt, hogy a pusztaszeri ünnepély mikor tartassék meg. Az országos millenniumi bizottság többsége május hó első napjaira tervezte azt, hogy vele mintegy bevezesse a millenáris ünnepségeket. Ez időpont volna legalkalmasabb már azért is, mert akkor természeti előny is fennállana, melyek későbbi vagy korábbi időpontnál nem oly kedvezők többé. Csongrád vármegye már elkészitette, illetve jókarba helyeztette a Pusztaszerre vezető utakat. Az ünnepély tervezete ez:

Csongrádmegye diszközgyülése.

Tábori mise a magyar honvédség részvételével.

A pusztaszeri emlék alapkőletétele és

Nagy diszebéd.

Az ünnepélyen részt vesznek: A király és a királyi ház, a kormány, az országgyülés két Háza és minden magyar törvényhatóság képviselője és a hadsereg.

A Körös-Berettyó-völgyi ármentesitő társulatok.

Az ezeréves ünnep alkalmából az egyes ármentesitő társulatok monografiákat adnak ki melyek vizszabályozási ügyünk fejlődéséről és jelen állásáról világos képet fognak nyujtani. Annál nagyobb fontosságot kell tulajdonitanunk e munkáknak, mert éppen e téren kell még sokat pótolnunk, amit a keresztülvitel nehézsége miatt eddig elmulasztottunk.

Azon gyakori árvizek, melyek még az utóbbi években is gyakran jelentkeztek, eléggé bizonyitják, hogy az eddig tett szabályozások még korántsem elegendők. De nem is lehetett eddig mindazt megtennünk, mit érdekeink megóvására ez állandóan visszatérő rejtély ellen szükségesnek tartunk, mert egyrészről akadályozta ezt az idö rövidsége, másrészt azon számtalan körülmény, mely az ármentesitő-társulatok megalakulását megneheziti.

Ugyanis a költségek előteremtése rendszerint a legnagyobb ellenszenvet kelti azon társulatok iránt, melynek legyőzése sokszor sok időbe kerül ugy, hogy az ügyet éveken át elhalasztják.

Elsősorban kell ezen körülményt felemlitenünk, mert a készülő monografiák nagy része ugyanezen simptomákat fogja feltüntetni. Másrészről hosszu időt vesz igénybe az egyes árterületek müszaki rendezéséhez szükséges tervek elkészülése. Az ügy fontossága a legnagyobb óvatosságra int és a felettes hatóságok a legnagyobb gondossággal birálják felül ezen terveket.

Ha végre elkészültek a tervek, akkor mindig uj és uj nehézségek támadnak. Eltekintve az árterületek müszaki rendezésének foganatositásától, különösen fontos a költségek viselése czéljából az érdekeltségnek megállapitása.

Az érdekeltség határozza meg, hogy ki és mennyiben fog az árterület rendezése által

---

torzatát csak ugy tudták a jó nagynénik kifizetni, hogy törzsvagyonkájukhoz hozzányultak, s önmagukat kárositották meg az uj pár boldogságáért.

S Tesman ép oly szerelmes, mint aljas és ostoba. Pedig talpig becsületes ember. De csak azért becsületes ember, mert képtelen felfogni és érezni azt a ferde helyzetet, amelybe házassága juttatta.

Hedda módfelett lenézi és utálja azt a környezetet, amelyben Tesman felnőtt: a két nagynénit, s guny tárgyává teszi őket. De Tesman sokkal inkább imádja s becsüli feleségét, hogysem ezt rosz néven venné tőle, s valósággal kunyorál tőle egy kis jóindulatot nagynénjei, nevelő szülei iránt. S mikor ezt Hedda megtagadja, a helyett, hogy az önérzetnek, a férfiasságnak csak a legcsekélyebb szikrája is fölébredne benne, megadja magát, s egész természetesnek találja, hogy Hedda undorodik az ő rokonságától.

A tragédia menete is csakhamar megkezdődik, mikor Tesman hazaér, mindjárt értesül róla, hogy a megigért professzorság még nem olyan bizonyos dolog. Egy pályázattól teszik függővé, melyben régi vetélytársa, egy elzüllött zseni, Eljert Lövborg is részt vesz.

Tesman egy ostoba compilator, aki rengeteg sokat tanult és tud. Lövborg egy elzüllött, iszákos, lump fráter, aki igen keveset tanult, de zseniális gondolatai vannak.

Lövborg valamikor diák korában szerelmes volt Heddába, de ugy látszik, valami összeköllönbözés is volt közöttük, mert egyszer Hedda utánna lőtt Lövborgnak. A szerencsétlen zseni tönkrement, s nevelőnek ment valami felvidéki járásbiróhoz, akinek a hamupipőke-feleségébe szerelmes lett. S az asszonyka is imádta őt. Itt, a világtól elvonulva irt Lövborg egy munkát, a kultura haladásáról.

Tesman olvas a könyvből egy fejezetet, s meg van róla győződve, hogy a versenyben Lövborg lesz a győztes, ő kapja meg a tanári széket. Kétségbeesik a jövője miatt, a kétségbeesését neje előtt is elárulja.

Egy éjjeli lumpolás alkalmával, melyben Tesman is részt vesz, Lövborg elveszíti a kéziratot, s Tesman találja meg. Lövborg deliriumában azt hiszi, hogy a kéziratot ő maga szórta szét, elmegy régi kedveséhez, Ziáma chansonettehez, s ott mellbe lövi magát.

Tesman a lumpolásból hazatérve átadja a kéziratot nejének, aki érezve, hogy a férje sorsát tartja kezében, — a kéziratot elégeti. Lövborg érzi, hogy a munkát nem lesz képes ujra megirni, következésképp jövőjének vége, — s ezért öngyilkos lesz.

Tesmanban fölébred a becsületesség, sajnálja vetélytársát, de másrészt örül, hogy igy most már az ő jövője is biztositva van.

Hedda megcsömörlik az élettől. Házassága óta minden percz kiábrándulást hozott. Tudja, hogy együgyü férjét megutálta, tudja, hogy nincs senkije, férje rokonsága idegen előtte, s nincs semmi, ami után vágyódhatnék. Az a meggyőződése neki is, ami a szegény Reviczky-é volt: a szomoruság nagyon izléstelen dolog. Igen előkelő szellemü, finomlelkü asszony, akinek a lelke finomságát csak élesitette a férj mindennapisága. Érezte, hogy ő és a férje két egymástól idegen világban élnek, soha nem találkozhatnak egymással, — a lemondó keserüséget, vagy a tragikus hősnői páthoszt igen izléstelen dolognak tartotta, — tehát csupa unalomból, csupa szeszélyből, amelynek oka az élet csömöre volt, — agyonlőtte magát.

S az ostoba Tesman mikor meglátta gyönyörü neje holttestét, akkor is csupa frázis volt, s meglepően banális együgyüséggel kérdezte magától, — hogyan lehetséges, hogy az ő szép és boldog felesége agyonlőtte magát?!

Megvallom, sohasem értettem még, hogyan lehet valakinek kifogása Ibsen morálja ellen? S még most sem értem, mikor ime akárki előállhat vele, hogy Ibsen a hősnőit öngyilkosságra, vagy férjük elhagyására kényszeriti.

Ez fölöttébb kicsinyes szempont, s szerfölött hizelgő Ibsenre, akiről ezennel föltételezik, hogy az öngyilkosság nagyszerü illuzióját képes fölébreszteni olvasóiban. Nem, ez nem igaz.

Azok az emberek, akik megérteni és élvezni képesek Ibsen irásait, sohasem a cselekmény, hanem a jellem után indulnak. Ezeknek a cselekmény, az öngyilkosság, a férj elhagyása

előnyben részesülni és ennek aránya szerint kell azután a költségeket méltányosan felosztani. Világos, hogy e kérdés megoldása nem kevésbbé odázza el a fontos intézkedések életbeléptetését. A készülő munkák adatai arról győznek meg bennünket, hogy az ármentesitő társulatok alakulása és szervezkedése rendszerint oly lassan halad előre, hogy az árterületnek müszaki rendezése sokszor évtizedeken át nem történhetett meg.

A müszaki rendezés egyik fontos eszköze a töltések épitése, a mely munkálatoknál ismét a kisajátitás okoz nagyobb nehézségeket.

Továbbá a medernek szabályozása, az átvágások, csatorna ásása mindmegannyi olyan munkák, melyek egy hamar nem létesülhetnek.

Mindezek eléggé bizonyitják, hogy vizszabályozási ügyünk, melynek alig félszázados multja van, e rövid idő alatt nem mutathat fel még több eredményt.

Fontos adatokat fog nyujtani e téren azon monografia, melyet *Gallacz János* királyi tanácsos, müszaki tanácsos a földmüvelésügyi miniszteriumban és épitészeti kerületi főnök a *„Körös-Berettyó völgy ármentesitéséről és ezen völgyben alakult vizrendező társulatokról“* irt.

A mű szerzője, ki már 24 éve müködik e téren, könyvének első részében a Körös-Berettyó völgy ármentesitéséről ir, mig a második rész az egyes társulatok bő történetét adja. Ezek közül első helyen bőven tárgyalja az »Alsófehér-körösi ármentesitő társulat« történetét, mely vizszabályozási ügyünk lassu haladását jellemzően tünteti fel. E társulat, mely már 1853-ban alakult meg, csak hosszu idő multán alakulása után és akkor is folyton gátolva müködésében végezhette munkálatait, melyeknek tervéül Bodoky Károly körös-berettyó járási első mérnök »programm«-ja szolgált. A hatvanas évek alkotmányos törekvései, a kiegyezés mind változásokat idéztek elő e társulatban, melyek gyakran a társulat müködését csak bénitották. A társulat, mely 55000 kataszteri holdat vont be árterületébe, kénytelen volt gyakran a vele szomszédos társulatok törekvései folytán müködésének körét majd kisebbiteni, majd nagyobbitani. Alapszabályait több izben változtatta meg, 1882-ben »Alsó-fehér-körösi öblözetté« változott át.

A szakismeretekkel megirt nagy terjedelmü munka bizonyára vizszabályozásunk történetének fontos fejezetét fogja képezni és sok tapasztalaton alapuló igazságai vizszabályozásunk további fejlődésére fontos utbaigazitásokat fognak képezni.

Harcz a család ellen.*

Francziaországról van szó. Arról a nemzetről, mely egy évszázadon keresztül legáldozatrakészebb barátja volt a szabadságnak, legtöbbet küzdött érte s amelynek története leginkább mutatja, mily nehéz a valódi szabadságot nem csupán megszerezni, hanem meg is tartani s a nemzetet annak gyakorlására az ehhez szükséges bölcs mérsékletre nevelni. A forradalom jakobinusai egyenlővé akartak tenni minden hatalmat és éppen azért behatoltak oda is, a hova behatolni pusztitó eredmények nélkül alig lehetséges.

Hatalmukat siettek kiterjeszteni a családra is. Igen könnyü feltételek mellett felbonthatónak jelentették ki a házasságot. A későbbi idők változásokat hoztak ebben a tekintetben is; azonban bizonyos vonás mely a jakobinusok törekvéseire emlékeztet, máig is él a franczia társadalomban. Ma is látunk ott törekvéseket, amelyek a családi élet lazitására a házasság fölbontására irányulnak. Velük szemben áll azoknak munkássága, akik a családban az államnak és társadalomnak alapját látják s kik éppen ezért igyekeznek ezen kötelékeket minél inkább megszilárditani. Magának a házassági jognak Francziaországban egy század óta nagyon változó története van. 1792-ben mondották ki az elválás szabadságát »az egyéni szabadság nevében, a melyre nézve egy fölnembontható szerződés nagy veszteséget jelentene.« Az elválás elvét fentartotta a Code Napoleon is, megszoritotta azonban lehetőségét és csak három esetben mondta ki a felbonthatóságot. Ezek voltak: sulyos sérelmek, a házasságtörés és az egyik házasfélnek valamely megbecstelenitő tett miatt való elmaraszlalása. Ily módon az a jakobinus elv, mely igyekezett a házasságot hasonlóvá tenni a nemek szabad és futólagos egyesüléséhez — lomtárba került.

A resztaurácziő alatt az 1816. évi május 8-án kelt törvény értelmében a házasság megszünt felbontható lenni. Ez elv, daczára az ellene irányuló támadásoknak, s az alsóház által több izben elfogadott javaslatoknak, fenmaradt egészen 1884-ig, midőn Naquet-nek ide vonatkozó javaslatát hosszu tanácskozások és jelentékeny módositások után elfogadták. Ezen törvény a házasságot felbonthatónak jelenti ki azon okokból, a melyeket fentebb a Code Napoleon alapján kiemeltünk, kizárja a kölcsönös beleegyezés alapján történő elválást és bizonyos tekintetben szigoritja a Code Napoleon feltételeit, 1886-ban aztán még egy uj törvényt hoztak, mely azonban főleg az eljárásra vonatkozik.

Arról van szó, hogy feltüntessük, vajjon az érintett törvény meghozatala óta milyen irányu a fejlődés és ebből folyólag levonjuk következtetésünket a jövő alakulására nézve. Teszszük pedig ezt egy megbizható, a dologgal ismerős franczia tudósuk Glassonnak nem régen megjelent munkája nyomán.* E szerint 1884-ben 1000 házasságra esett 14 végleges és 7 ágy s asztaltól való elválasztás, 1884-ben 20 illetőleg 6, 1889-ben 22 és 6, 1890-ben 24 és 5. Legsürübben esnek az elválások az ipar munkásai között; elég számosak a kereskedők körében, ritkák rentiereknél, a parasztságnál pedig alig fordulnak elő.

A felbontást $^3/_4$ részben; a kicsapongás, vagy sulyos testi sértés következtében mondják ki; ez után következik a nő hűtlensége, végül a férfié. Nagyon ritkák azon esetek, a melyekben az elválás az egyik házasfél elitéltetése miatt történik. Az összes elválásoknak $^2/_5$-öde, 2083. Párizsban mondatik ki s az elválások nagy számát tekintve, a Szajna menti fővárost csakis az Egyesült Államok egyes városai mulják felül.

Érdekes körülmény, hogy azon állitást, mely szerint az elválások száma az öngyilkosságok számával emelkedik, vagy száll le, a franczia tapasztalatok is megerősitik, s bármily távol állónak látszik is a két dolog, az összefüggést köztük fölfedezni nem nehéz. Tulajdonkép mind a két társadalmi baj körülbelül ugyanabból a forrásból ered. A nagy városok romboló befolyása az egyéni indulatok féktelensége müködik itt is, ott is leginkább s a vidéki lakosság szemben ezen társadalmi betegséggekkel, még leginkább megőrzi régi erkölcseit, mert többre becsüli az életet és a családot a mely annak értékes tartalmát megadja.

Ezen eredményekkel szemben érdekes vizsgálni azt vajjon a hatóságok, a törvényhozó testület és maga a nagy hatalomra emelkedett sajtó, milyen álláspontott foglalnak el a terjedő bajokkal szemben, s milyen irányban fejlődik a közvélemény.

Az 1884-iki törvény tárgyalásánál, a kétkedők megnyugtatására kijelentették, hogy az igazságszolgaltatás meg fogja akadályozni a törvénynyel való visszaélést s csakis a legsulyosabb esetekben mondja ki az elválást. Tényleg ennek éppen az ellenkezője következett be, az igazságszolgáltató forumok tőlük telhetőleg könnyüvé teszik az elválást s ezen törekvésük annyira megy, hogy némely törvényszékek előtt sok esetben a kölcsönös megegyezés elég az elválasztásra. Legkönnyebb elválni Párisban s éppen ezért sokan, a kik azt másutt keresztül nem vihetnék, Párisban inditják meg

* A »Magyar Gazdák Szemléje« most megjelent füzetéből.

* Reforme Sociale mult évi deczember 16-iki száma.

---

stb. csak staffage, amely bekövetkezhetik — büntetésül valami jéllembeli hiba miatt, — de ezek előtt sohasem a cselekmény a lényeges dolog. Hogy Nóra elhagyja férjét, Rosmersholm és Rebekka az örvénybe ugranak, hogy Alving Oswaldon kitör a hülyeség, hogy Gabler Hedda agyonlövi magát, ezek Ibsen igazi ismerői előtt mindmegannyi szörnyü büntetések valami nagy hiba miatt. Valóban, azt hiszem, az ujkor szépirói között egy sincs, aki annyit használt volna a közmorálnak, mint Ibsen.

Gabler Hedda bünhődése sok ember előtt csaknem oly megfoghatatlan, mint az, hogy Nóra elhagyja férjét. Csakhogy e sokak előtt ugy látszik, az öngyilkosságnál kezdődik a vétek. Meg nemcsak a vétkekért, de a hibákért is rendesen szörnyü lakolás vár reánk, Ibsen szerint legalább minden hibának meg van a maga büntetése, s éppen ez a következetes szigoruság az, ami ellentétben áll azoknak az állitásával, akik valószinüleg tudatlanságból oly nagy ellenei Ibsennek.

Gabler Hedda jellemét és cselekedeteit vagy megérti valaki vagy nem. Ha nem érti meg; ugy az öngyilkosság és annak oka érthetetlen: következésképp visszatetsző marad előtte. Ha megérti Gabler Heddát: akkor a pisztolydurranásra hideg borzadály fut végig a hátán, s eszébe jut, hogy máskép kell felfogni az életet, mint azt Gabler Hedda tette, különben ugy járhatna, mint ez a szerencsétlen asszony.

Sőt tovább megyek.

Egy asszony az olyan intelligenciáju publikumból, mely az Ibsen-darabokhoz szükséges, — mikor először hallja emlegetni Gabler táb ornok hires pisztolyait az első felvonásban, — már akkor kell, hogy érezze, hogy mit keres ez a pisztoly a drámában. Sardounak egy uj darabját adták a Français ban. A szerzőnek a főpróbán feltünt, hogy a szinpadi szoba egyik falára egy puska volt felakasztva. Elvétette onnan, mert puska nem szerepelt a darabban. Ibsentől szintén nem lehet elvitatni az izlést és a logikát: ha egy pisztolyt mutattat hősnőjével a publikumnak, ezt bizonyára nem azért teszi, hogy a figyelmet elterelje a dráma menetétől. Ibsen publikumának az asszonyai és a leányai már az első felvonásban tudják, hogy mi vár Gabler Heddára, s éppen ezért feszült figyelemmel lesik minden szavát és minden, érzését, hogy megtanulják a mester zseniális alakjától, hogy mit nem szabad érezniök beszélniök és tenniök.

Ez az Ibsen morálja Gabler Heddában. Különben ugy tetszik nekem, hogy Ibsen moráljat csak azok kifogásolták, akik nem ismerték őt, legfölebb csak recenziókból. Már pedig hogy ezek hogyan készülnek, arról zsurnaliszták között nem is lehet beszélni. Az ember az ismeretlen, de nagy szenzációt keltő dolgok iránt rendesen nagyon elfogult, s mikor megismerte a dolgot, amelyről már előre erős véleményt alkotott magának, akkor egyszerre egészen mást gondolt felőle. Ugy vettem észre, igy vagyunk Ibsennel is. Mig meg nem ismertük: lehet, hogy elitéljük, s ilyenkor hiába az ellenrecenzió minden védelme. De ha egyszer elolvastuk a munkáit, akkor nincs szükség védelemre: ennek a rút arczu vén norvégnek van akkora zsenije, hogy bámulóivá tesz bennünket.

S szegény Gabler Heddát, akit rosz neveltetése, szivtelensége, vagy inkább: jóizlése és nagy okossága, ez a modern arisztokratizmus ebben az ostoba világban olyan szomorú sorsra juttatott, sokan megsiratják. Tesmant pedig, aki pedig nem kevésbé becsületes, mint együgyü, — nem sajnálja senki. Ő nem vesztett semmit, csak egy nagyon szép asszonyt, — a tanárságot megfogja kapni: következésképp egész nyugotan elvehet egy nem kevésbbé szép asszonyt. Ő ugysem Gabler Heddát, csak a szép asszonyt szerette, akinek a buja szépsége imponált neki. Szépség sok van, Gabler Hedda pedig évtizedenkint legfölebb egy-egy.

Az egész darabból pedig meggyőződhetik mindenki, hogy bolond dolog az, ha nem összeillő férfi és nő házasodik össze. Nagy dolog a házasság a nem közönséges embereknek, s mindenekfölött: egy hétköznapi ember ne vegyen nőül egy nálánál okosabb leányt. Bolond dolgok lehetnek az ilyen házasságból. A kasztok többé-kevésbé lerombolódtak, — s most már nem a szerencsétlen szerelmesek, hanem a házasfelek csinálják a drámákat.

a pört. Évente 1882-től kezdve átlag 12 ezer keresetet nyujtottak be, ez átlag azonban 1890-ben már 16960-ra emelkedett. A törvényszékeknek módjukban volt az 1884-iki törvényt megszoritani, vagy pedig annak oly értelmezést adni, mely az elválást megkönnyiti. Az utóbbit tették s az elválási okoknak, különösen pedig a sértésnek — in jure — oly értelmezést adtak, a mely az elválást szerfelett könnyüvé teszi.

Ugyanez következett be a becstelenitő vétségek miatt történt elmarasztalások tekintetében. Az ágy és asztaltól való elválasztásoknál ezen felfogás szintén utatt tudott törni magának. Az igazságszolgáltatás a helyett, hogy a taxative elősorolt okokhoz tartotta volna magát, igyekezett volna elősegiteni a kibéküléseket s ily módon a törvény szellemének felelt volna meg, az ellenkező utra tért át. Ugyanezt mondhatjuk a törvényhozó hatalomban mutatkozó irányzatokról és még inkább a napisajtóról, a regényekről, melyek legtöbb esetben megragadnak minden alkalmat, hogy a házasságtörést menthetőnek sőt kivánatosnak tüntessék fel.

A közvélemény alakulásának eredménye gyanánt utalni kell azon javaslatokra, amelyek a törvényhozás elébe terjesztettek. 1893-ban a törvényhozás kimondotta, hogy az ágytól és asztaltól elválasztott nő teljes jogi önállósággal rendelkezik, ami helyes is volt. De e törvény mellet mennyi veszélyes javaslat áll! Ezek egyike arra irányul, hogy az elválasztott anya fiának azon kiváltságot adja meg a katonai szolgálat tekintetében, melyet az özvegy nők fiai élveznek, azaz két évi szolgálatnak elengedését. Egy másik javaslat egy külföldihez nőül ment franczia nőnek megengedi a franczia hatóságok előtt való elválást, még akkor is, ha a nő franczia polgári jogát elvesztette, feltéve hogy az illető idegen ország törvényhozása az elválást meg nem engedi.

Fekszik egy javaslat a kamara előtt, mely a házasságtörés vétségét egyszerüen megakarja szüntetni, egy másik az ágytól és asztaltól való elválasztás alapján, ha az már három évig tartott, a végleges elválást kimondandónak tartja. Végül van még egy javaslat, mely a törvénytelen gyermekeknek ugyanazon jogokat igyekszik biztositani az örökösödésnél és egyébb tekintetben, mely ma még csak a törvényeseket illeti meg.

Az egész vonalon megindult tehát a harcz a házassági kötelék és a család ellen. Azok, kik a harczot intézik, tisztában vannak az okokkal, melyek hatása alatt cselekesznek. A szoczializmus uralma mindaddig teljes és biztositott nem lehet, mig a család fennáll. Csak akkor lehet a tulajdonnak közösségét, a szoczializmus alapelvét megvalósitani, ha megszünik a család, mely magántulajdon nélkül nem létezhetik.

Ugyanaz a franczia társadalom, mely az egyházi házasságok helyébe a polgári házasságot léptette, ma azon dolgozik, hogy ezt is megsemmisitse, ami mindenesetre nagy okot adhat a gondolkodásra és ez irányzatok ellenségévé avatja fel mind- azokat, a kiknek a mai társadalmi rend elég drága és elég értékes arra nézve, hogy érte szembeszálljanak ellenségeivel.

Jellemző azonban, hogy a régi rend támaszai a franczia társadalomban annyira meggyöngültek, hogy a radikális miszsziókat terveikkel féken tartani alig birják, még akkor is, ha a társadalom alapjának megvédéséről van szó.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Február 26.

Ülés kezdete 10 órakor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Eszterházy Kálmán gróf, Josipovich Géza, Illyés Bálint.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső báró, Dániel Ernő, Lukács László, Darányi Ignácz, Josipovich Imre.

Hitelesitették a mult ülés jegyzőkönyvét.

Elnök: bemutatja a főrendiház átiratát, mely szerint a főrendiház a királyi jelvények kitételéről és a quóta-bizottság megválasztásáról szóló képviselőházi határozatokhoz hozzájárul.

Az inditvány könyvbe Kossuth Ferencz jegyzett be inditványt, mely szerint utasittatik a kormány, hogy a velünk barátságos viszonyban álló államok parlamentjeit hivja meg az ezredéves ünnepségekre.

Elnök: Az inditványt szombatra tüzi ki napirendre.

Interpellácziót jelentettek be: Vajay István és Szuha Ferencz.

Elnök: Az interpellácziók az ülés végén fognak megtétetni.

Következik a napirend:

a kereskedelemügyi tárcza költségvetésének folytatólagos tárgyalása.

Papp Elek: Az eddigi kormányok kishitüsége mellett nem várt semmi jót, nem vár most sem, de mit is lehetne várni olyan kormánytól, amely Bécsbe megy s ott titokban tanácskozik osztrák társaival. Mi kiválólag földmivelő nép vagyunk s még az maradunk hosszu ideig, s azért kereskedelmi és ipari politikánkat is ugy kell vezetni, különösen Ausztriával szemben, hogy földmüvelési érdekeink meg legyenek védve. Valamint az olaj külön válik a viztől, ha összeöntik is a kettőt, épen ugy, amig földmüvelő nép vagyunk, a mi érdekeink külön válnak Ausztria közgazdasági érdekeitől.

Nagyon indokolatlan a magyar földbirtokos osztály egy részének amaz aggodalma, hogy önálló vámterület mellet ami érdekeink veszélyeztetve lesznek, mert ellenkezőleg az önálló vámterület, mint azt Kossuth Ferencz kimutatta, nagy jövedelem többletet hozna.

A fogyasztási adókról szólva, azokat reánk nézve méltánytalanoknak, igazságtalanoknak tartja. Kéri a kormányt, hogy különböztesse meg a jót a rosztól, s legvitálisabb érdekeinket ne áldozza föl Ausztriának.

Tuba Jánostól, aki a kis iparosok számárk kért segélyt a minisztertől, kedvet kapott szóló, hogy a szegény föld népe számára kérjen segélyt a minisztertől.

Különösen a vasutakra vonatkozik ezen kérése, melynek viteldijait a miniszter legujabban fölemelte.

Határozati javaslatot nyujt be, mely szerint a ház utasitja a kormányt, hogy miután a vasuti viteldijakat a szomszédos forgalomnál is fölemelte, legalább a nagyobb vasuti központok szomszédos forgalmánál tartsa fönn az eddigi viteldijakat.

Határozati javaslatát elfogadásra ajánlja. (Helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Rosenberg Gyula: Egyetért ugyan Apponyi hat. javaslatával, de azt nem fogja megszavazni.

Ezután statisztikai adatokkkal igyekszik kimutatni, hogy Magyarországnak a vámközösségből kifolyólag semmi kára nincs, s a vámközösség megszünésében meglazulását látná ama politikai tényeknek, melyek a 67-iki törvényekben kifejezésre jutottak.

Apponyi határozati javaslatát nem szavazza meg, mert azt az osztrák Reichsrath által egyhangulag elfogadott hat. javaslatra válaszul tekinti, s mint ilyet teljesen fölöslegesnek tart.

A költségvetést elfogadja.

Elnök: Az ülést 5 perczre felfüggeszti.

Szünet után

Sima Ferencz: Ott kezdi el beszédjét, ahol a kereskedelemügyi miniszter elhagyta, Apponyi hat. javaslatánál.

Igaz ugyan, hogy a keresk. miniszter nincs jelen, de a vita folyamán lesz alkalma ugy az ellenzéknek, mint az egész háznak, hogy megleczkéztesse a minisztert ama közömbösségért, melyet tárczája iránt mutat.

Sima után Vajay István interpellált a trencsénmegyei schodnikai anyakönyvvezető viszszaéléseiért az interpellációra Perczel Dezső azonnal felelt, igérte, hogy vizsgálatot fog inditani az ügyben.

Szluha István a paksi szöllőbirtokosok végrehajtása miatt interpellált.

TÁJÉKOZTATO.

Február 27. A községi iskolaszék ülése d. u. 4-kor.
» 29. A biharmegyei nőegylet választmányi gyülése d. u. 4 órakor.
» 29. Biharmegye központi választmányának ülése.
Márczius 1. Ügyvedi kamara közgyülése d. e 10-kor.
» 1. A nagyváradi kereskedő ifjak körének jubiláris közgyülése.
» 1. A ker. iskola felavatási ünnepélye d. e. fél 11 órakor.
» 2. Megyei közigazg. ülés d. e. 10 órakor.
» 5. Közigazgatási gyülés a városházán d. u. 3 órakor.
Márczius 5. Nyilvános árverés a város tulajdonát képező házakra és telkekre d. e. 10 és d. u. 3 órakor.
» 5. Voniga Dávid sajtópöre.
» 8. A nagyváradi takarékpénztár 49-ik évi közgyülése d. e. 10 órakor.
» 8. A biharmegyei és nagyváradi nőegylet tárgy-sorsjátékának huzása.
» 11. Hoffer Géza sajtópöre.
» 12. Városi közgyülés d. u. 3 órakor.
» 15. Rabsegélyző egylet közgyülése.

UJDONSÁGOK.

* **A királyné az ezredéves ünnepen.** Már megemlékeztünk a királyné Ő Felsége amaz elhatározásáról, hogy résztvesz az ezredéves nemzeti ünnepen, s ez alkalommal magyar nemzeti diszruhát óhajt viselni. A felséges asszony diszöltözékének a megállapitása szerfölött nehéz feladat: mert a királyné hiven ragaszkodik Rudolf trónörökös tragikus halála alkalmával tett fogadalmához, hogy többé ékszert és ruháján fényes diszitést nem visel. Ez az oka annak is, hogy a királyné azóta az udvari ünnepségeknél is rendesen ugy öltözködik, hogy nyakán könnyü gyászszövetből készitett széles nyak-fodrot visel, mely elfödvén nyakát, eloszlatja az ékszerek teljes hiányának feltünőségét. Ennélfogva a királyné diszmagyar öltözékének összeállitásánál a legkényesebb feladat Ő Felsége e tiszteletreméltó fogadalmának a szigoru respektálása. Az esetre, ha a felséges asszonyt semmi se akadályozza abban, hogy az ezredéves ünnepségen résztvegyen, diszmagyar öltözékét kétségtelenül Budapesten rendelik meg. — Ugyancsak teljesen megbizható forrásból értesülünk arról, hogy Mária Valéria főherczegasszony nem vesz részt a budapesti ünnepségeken, még pedig azért, mert örvendetes családi eseménynek néz eléje. — Klotild főherczegasszony részvétele is kétséges, mert József főherczeg családja még gyászban van László főherczegért s legalább eddigelé a főherczegasszony se olyan diszpozicziót, se olyan nyilatkozatot nem tett, a miből az ünnepségen való részvételére vonatkozó elhatározására következtetni lehetne.

* **Uj főispán.** Ő Felsége a király Lónyay Sándor Bereg- és Ugocsa-megyék főispánját Beregvármegyei főispáni állásában való megmaradással Ugocsavármegyében viselt főispáni állásától ezen minőségben teljesitett hü és buzgó szolgálata elismerése mellett felmentvén, helyébe Vincz Gyula országgyülési képviselőt nevezte ki Ugocsavármegye főispánjának.

* **Holdházy püspök betegsége.** Holdházy János czimzetes püspök egészségi állapotáról, aggodalmas hirek érkeznek Bécsből. Az ősz főpap ugyanis nemrégibben három fogat huzatott s nemsokára rá foghusa gyuladásba esett. Egy ideig otthon kezeltette magát s csak miután baja már nagyon komolylyá vált, vétette fel magát a bécsi Éder-féle szanatóriumba. Már vagy három hete ápolják a főpapot s ugylátszik még a leggondosabb ápolás sem képes megmenteni. Vérmérgezés állott be és három nap óta már mesterségesen táplálják a beteget. Győrből tegnap utazott el hozzá háziorvosa,

dr. Argay István, hogy a nagy beteget hozzászállitsa Győrbe. A katasztrófától minden pillanatban tartanak.

* **Az iparostanoncz iskolai bizottság** a városház tanácstermében folyó évi márczius hó 4-ik napján d. u. 4 órakor ülést tart.

* **Mezőgazdasági kongresszus a millenniumon.** A millennáris kiállitás alkalmával nemzetközi gazdakongresszus lesz Budapesten. A kongresszus végrehajtó-bizottsága a földmivelésügyi minisztériumban tegnap ülést tartott, amelyen a kongresszus határnapját szeptember 17-ére tüzték ki, napirendjének egyetlen pontjául pedig a gabona árhanyatlásának megakadályozását. A kongresszusra meghivják a külföldi államokat és a nagyobb külföldi gazdasági egyesületeket. Az ülésezés tartalmát három napra tervezik, azután pedig kirándulást tesznek Mezőhegyesre. A kongresszus iránt már is nagy érdeklődés mutatkozik.

* **Kinevezés.** Az igazságügyminiszter Klein Zsigmond nagyváradi kir. itélő táblai irnokot a pancsovai kir. törvényszékhez, Balogh István nagyváradi törvényszéki irnokot pedig a kolozsvári kir. itélő-táblához nevezte ki.

* **Vizsgálat a kapitányi hivatalnál.** A A városi számonkérőszék tegnap a kapitányi hivatalnál folytatta a vizsgálatot. Minden egyes ügyosztályt tüzetesen megvizsgált Beőthy László főispán. Az eredmény itt az volt, mint városházánál, teljes elismerését fejezte ki Rimler Károly főkapitány előtt a főispán a tapasztalt rend- és tisztviselők munkássága felett.

* **Épitkezési szabályrendelet Biharmegyében.** Biharvármegye szükségét látta, hogy a községek részére épitkezési szabályrendeletet dolgozzon ki, amely a jövőben irányadóul szolgáljon a megye területén előforduló épitkezéseknél. A szabályrendelet tervezetet tegnap délelőtt készitette el egy bizottság a megyeházán. Jelenvoltak a bizottságban Papp János megyei főjegyző, dr. Popovits György m. főorvos, Cziffra Gerő m. főpénztárnok, Miskolczy Árpád m. főszámvevő, Gyurkovits Kornél államépitészeti hivatali főnök, Kiss Elek és Darabant Gerő megye-bizottsági tagok és Keszthelyi Zoltán m. aljegyző. A kidolgozott épitési szabályrendeletet a márczius havi megyegyülés elé terjesztik.

* **Városi szülésznői állás rendszeresitése.** A belügyminiszter a felterjesztésekből észrevette, hogy Nagyvárad városánál nincsen városi szülésznői állás rendszeresitve. El is rendelte, hogy ilyen állást rendszeresitsen a város. Ez ellen felterjesztést intézett a tanács a miniszterhez, amelyben kellő indokolással kifejtette, hogy Nagyváradon 59 kihirdetett oklevéllel biró szülésznő lakik, akik bármikor tartoznak segélyt nyujtani. Egy szülésznői állás rendszeresitése már csak a város nagy kiterjedése miatt sem felelhetne meg kellőleg s különben is a többi szülésznők minden szegénysorsu betegnél könnyen megtagadhatnák a segély nyujtást, azzal az indokolással. hogy van a városnak fizetett szülésznője. A miniszter azonban nem hallgat semmi helyt álló okra, hanem egyszerüen a törvényre hivatkozik, mely minden községre nézve kötelezővé teszi a szülésznői állás rendszeresitését. Tegnap érkezett leiratában ismételve elrendeli a miniszter az állás rendszeresitését azzal, hogy a városi szülésznő alkalmazása a vagyontalan lakosok miatt szükséges. Ha a város kiterjedése miatt egy kevés, alkalmazzon többet a város.

* **A nőegylet sorsjàtéka.** Közel három évtized óta müködik áldásosan Nagyvárad egyik legnemesebb czélu egylete: a »Biharmegyei és Nagyváradi Nőegylet«. Mennyi szenvedést enyhitett, menynyi nyomort szüntetett meg s mennyi fájó könyét törölte le a szenvedő árvák, özvegyeknek e hosszu idő alatt a jótékonyság e kimagasló tényezője. Gyöngéd, irgalmas női szivek, a jó és nemesért lelkesülő urhölgyek letesitették egykor az egyletet, s buzgón fáradozva fejlesztették az emberszeretet magasztos érzetétől áthatva a mai nagyságra. Az alapitók legelsője: Báró Gerliczy Felixné elnöknő s a többi áldozatkész védhölgyek jól eső megnyugvással s nemes önérzettel tekinthetnek arra az intézményre, — mely már annyi árvának adott kedves otthont, s nevelt az elhagyatott apró lelkekből derék embert, honleányt a társadalomnak — az »Erzsébet« leányárvaházra. Az emberszeretet ez intézményének folytonos gyarapitása volt a nőegylet főczélja a multban s e nemes eszme vezérli az egylet intézőit a jövőben is. Az alapitás óta az egylet vezérlő szelleme: báró Gerliczy Felixné elnöknő már pár év előtt kieszközölte a pénzügyminiszternél egy jótékony sorsjáték engedélyezését, melynek jövedelmét az »Erzsébet« leányárvaház fejlesztésére fordítják. A sorsjáték huzását a korábban kitüzött határidőről f. évi márczius hó 8-ára halasztották. A nagy közönség a szép czél előmozditása iránti tekintetből dicséretes buzgalommal igyekszik sikerhez juttatni a nőegyletet, a mit a sorsjegyek tömeges vásárlásával tanusit. Már alig néhány nap választ el a sorsolás idejétől, s a jószivü emberbarátok figyelmét felhivjuk a sorsjátékra, annál is inkább, mert pártolása és csekély hozzájárulásával egy emberbaráti intézmény nagyobb tevékenységét mozditja elő.

* **Az apàcza zárdák az ezredéves kiállitáson.** Már emlitettük, hogy a nagyváradi r. kath. tanitónőképezde növendékei részt vesznek az ezredéves kiállitáson női kézimunkákkal. A legérdekesebb lesz ezek közt az a remek kivitelü himzés, mely ritkitani fogja párját a tárlaton. A nagyváradi r. k. egyházmegye kerületébe tartozó vármegyék czimereit arany, ezüst és selyemhimzésben fogja feltüntetni. A tanitónőképezdén kivül a Orsolya- és Szent Vincze zárdák felsőbb leányiskolának növendékei szintén részt vesznek a millenniumi kiállitáson. A szebnél-szebb női kézimunkákon kivül igen érdekes, csinos rajzokat és más iskolai dolgozatokat is kiállitanak.

* **Eltünt télikabát.** Balázsházy Iván főutczai lakásának nyitott folyosóján ki volt akasztva tegnap a téli kabátja. Valami enyveskezű idegen járhatott a házban, mert a télikabát eltünt a fogasról. A tulajdonos feljelentette az esetet a rendőrségnél, mert nemcsak a télikabáttal kárositották meg, hanem a kabátban több értékes okmány és a hadnagyi kinevezés is benne volt.

* **Állatorvos választás B.-Ujfaluban.** A B.-Ujfalu által rendszeresitett községi állatorvosi állás megüresedett s a főszolgabiró pályázatot hirdet. A kérvényeket márczius hó 26. napjáig kell benyujtani a főszolgabiróhoz; a választás márczius 28-án lesz a b.-ujfalu községházánál.

* **Nem kell a tréfli.** Angyal Betta 18 éves nagyváradi leányt nem elégitette ki a mi kisvárosi életünk, máshova: Pestre kivánkozott. Az anyja engedte, hogy menjen. Pesten — zsidó létére — egy keresztény családhoz állt be szakácsnénak. Csakhogy ott nem igen főznek kósert és a leány pedig undorodik már a sok tréflitől. Most levelet irt az anyjának, hogy vigyék haza akármi — uton — módon, mert ő, ha sokáig kell még ott maradni, kivégzi magát. Az anyja ma sorba járta a rendőrségi szobákat, hogy hol kell az ilyen pesti ügyeket elintézni, persze olyan hivatalra nem talált. A dologban az a különös, hogy a gazdasszonya nem akarja elereszteni a leányt.

* **Az egyéves önkéntesek aktiválása.** A közös hadügyminiszter elrendelte, hogy azokat a volt egyéves önkénteseket kik a ténylegesitésre törekedtek és most próbaszolgálatot teljesitenek, saját kérelmükre a csapatparancsnok azonnal a nem tényleges viszonyba helyezheti. Ha a próbaszolgálatot teljesitő volt egyéves önkéntes használhatatlansága kétségtelen, akkor annélkül, ha az illető nem is kérné a dandárparancsnok beleegyezésével, a csapattest parancsnoka azonnal a nem tényleges állományba helyezheti. Mindkét esetben azonban a csapattest parancsnokoknak a hadügyminiszteriumnak kell jelentést tenniök.

* **Egy »gróf« körözése.** Kissé exotikus ez a gróf ur, akit a herkulesfürdői biróság köröz az országban. A neve Guillver Comte de Zegoff s állitólag liverpooli lapszerkesztő. A gróf ur holmi turpisságokat követett el a fürdőn, amelyek után megugrott. A körözés 32—36 éves világos bajuszu, rendkivül elegáns embernek irja le a gróf urat, aki francziául, angolul és németül beszél.

* **Földadó kivetése.** Vettük a következő hivatalos értesitést: A m. kir. pénzügyigazgatóság 5785—VI 1896 szám alatt kelt érvényesitésével ellátott *Földadó* kivetési lajstrom az 1893 évi XLIV t. cz. 16-ik §-a értelmében 8 napi közszemlére vagy is folyó évi Február-28-tól — Márczius hó 6 napjával bezáróan a városi adó hivatal 10 számu szobájába azon figyelmeztetés mellett tétetik ki, miszerint az érdekelt föld tulajdonosok a jelzett lajstromban terhükre előirt adónemet ott megtekinthetik, s az ellen netaláni feszóllamlásukat azon adózók, kik földadóval már a mult évben is megróva voltak, a lajstrom közzé tételét követő 8, mig ellenben azok, kik folyó évre lettek első izben ily nemü adóval megróva adójuknak adókönyvecskéjükbe leendő bejegyzését követő 15 nap alatt irásba foglalva a kir. pénzügyigazgatósághoz benyujthatják. Végezetre megjegyeztetik, miszerint a földadóban a mult évihez képest változás csak azoknál fordul elő, — kik 1895 évben vételeket — vagy pedig eladásokat eszközöltek. A városi adóhivatal.

* **Tolvaj cseléd.** Alig cseperedett még föl, az ember azt hinné, csupa ártatlanság az egész leány és már azzal vádolják, hogy lop. Még pedig nem is holmi csekély értékü tárgyakat, hanem ékszert és pénzt. Özv. Goszler Arminnétól elloptak tegnap 17 frtot és egy arany brost. A gyanu Oláh Zsuzsánna kis cseléd leányra irányul, a ki már többször rendezett a házban ilyen fajta müveleteket. A rendőrbiztos felkisértette a cselédet magához és szép szóval meg pirongatással vallatni kezdte, hogy hova tette a lopott tárgyakat, de a leány nem akar tudni a dologról semmit és sirva bizonykodik, hogy ő ártatlan. Viselkedéséről azonban nagyon valószinünek látszik a gyanu alaposssága.

* **Adomány a bölcsödének.** A »Gazdasági és Iparbank« részvénytársaság igazgatósága az »Erzsébet bölcsöde egyesületnek« mult évi nyereményéből 25 frtot adományozott, mely nagylelkü adományért a bölcsöde egyesület nevében köszönetet mond Böszörményi Géza titkár.

* **Jégtakaritás.** Egymás után küldözgeti a rendőrség a háztulajdonosokhoz a hó- és jégtakaritásért fizetendő összegekről szóló jegyzékeket. A pénz nagyon lassan gyül, mert sokan nem igen akarnak fizetni. Pedig minden háztulajdonos, a ki a háza elől nem takaritotta el a jeget és azt a városnak kellett eltisztitatni, köteles a reá rótt összeget megfizetni, a mely nem büntetés, hanem csak megtéritése a város kiadásának.

* **Uj temetkezési egylet.** Biharmegye kiválóbb községeiben nagyon terjed a társulás: sorra alakitják a jótékony, emberbaráti, önsegélyezést czélzó egyleteket. Alig van nap, melyen ne érkezne egyik, másik községből a megye alispánjához alapszabály, a megerősités kieszközlése végett. Ujabban Berettyó-Ujfaluban alakult meg az »Első temetkezési segélyegylet.« Az uj társulat ideiglenes elnöke Pintér Mihály, ideigl. jegyzője Tripó Mihály.

* **Elveszett.** Egy kis fekete házi kos elveszett; a ki megtalálja, szives kedjék átadni a rendőrségnek.

Lapunk egyes számai a következő üzletekben kaphatók:
Kiss Dávid kereskedése **Fő-utcza,**
Sonnenwirth-féle bazárban **Fő-utcza,**
Kádár és Kiss czégnél **Kishid-fő,**
Kutasi D, papirkereskedésében **Uri-utcza,**
Pauker Dániel papirkereskedésében **Kis-piacz,**
Reich Sándor vegyeskereskedésében **Szent-János-utcza,**
Mezey János füszerkereskedésében **Körös-utcza.**
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utcza.
Frankl Mari tőzsde és hirlapelárusitó Kereskedelmi csarnok palota Nagypiacz.
M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utcza.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadtatnak.

Irodalom és művészet.

Szintársulatunk szervezkedése.

Még teljes két hónap választ el bennünket a szini szezon megkezdésétől, már is nagyban folynak a kombinációk az uj szinigazgató szervezkedését illetőleg sajtóban, kaszinókban, kávéházakban egyaránt.

Megyeri Dezső, az uj igazgató még maga sem tudja, hogy kikből fog állani a Nagyváradra hozandó szintársulata, — igy tehát az a névsor, amelyet egyik laptársunk az uj társulatról közöl, még legalább is nagyon korai.

A nagyváradi szinkörbe ezen a nyáron még nem a kolozsvári nemzeti szinház tagjai jönnek, hanem egy egészen uj társulat, melyet a kolozsvári szinház leendő direktora, Megyeri még csak most szervez. Ditrói Mór ugyanis csak márczius 27-én válik meg a kolozsvári nemzeti szinház kötelékéből, s vele együtt a szinház több oszlopos tagja is, ugy, hogy Megyeri az őszön Nagyváradról egészen uj társulattal vonul be Kolozsvárra otthonába a nemzeti szinházba.

Az uj igazgató már hetek óta állandóan uton van, hogy a lehetőségig elsőrendű erőkből szervezze társulatát. Primadonnája még nincs a társulatnak, — s az a hiresztelés, hogy B. Ruzsinszky Ilona vagy Sugár Aranka lesz a primadonna, — ez időszerint még nem egyéb alaptalan reklámnál. Egyik lap már azt is tudja, hogy pl. Sugár Aranka mennyi fizetést fog kapni, — Megyeri azonban még nem tud róla semmit. Mi részünkről bizunk benne, hogy Megyerinek van annyi érzéke és ideálizmusa a művészet iránt, hogy megnyugodhatunk az ö választásában.

Eddig csak egynéhány uj erőt szerződtetett Megyeri. Ezek: Klenovics Gy., Szerémy Gizella, Rózsahegyi Kálmán és Bartos Gyula.

Mindanégyen az ifjú művészgeneráció talentumos tagjai. Klenovics alig néhány éve végezte a szini akadémiát s eddigi állomáshelyein, Győrött, Sopronban és Debreczenben, tehát a szinművészetért igazán lelkesedő városokban nem közönséges sikereket aratott.

Neje, Szerémy Gizella a kolozsvári nemzeti szinháznak éveken át ünnepelt hősnője volt. Ez a jó iskola a legjobb ajánló levél.

A másik két uj tag a még fiatalabb nemzedékhez tartozik: alig egy két éve, hogy feltüntek a konzervatorium vizsgáin. Eredeti tehetség nyilatkozik meg Rózsahegyiben is, a ki jelenleg a debreczeni szinházban a naturbursch szerepkörét tölti be, s Bartos Gyulában is, aki ugyancsak tavaly végezte a szini akadémiát, de már is a vidék legjobb — apaszinészei között foglalhat helyet. A népszinház igazgatósága a mult őszön szerződéssel kinálta meg, de az ambiciózus fiatalember inkább a vidékre ment, ahol több tere nyilik a gyakorlásra. Ez idő szerint a nyitrai szintársulat kötelékében van.

Megyeri, ugylátszik, csupa fiatal erőkből szervezi társulatát. Amint készen lesz a szervezkedéssel: módunkban lesz az uj társulatot olvasóinknak bemutatni.

— **Munkabér és sztrájk.** Dr. Vucskics Gyula nagyváradi theologiai tanárnak, lapunk főmunkatársának ily czimű értekezése, melyet a budapesti országos központi legényegyletben olvasott fel, s amelyet lapunkban is ismertettünk, — a napokban hagyta el a sajtót a Szent László-nyomda diszes kiállitásában. Egy példány ára 15 kr. Kapható a szerzőnél lapunk szerkesztőségében is.

— **Kis Képes Biblia.** Elemi iskolák I. és II. osztálya számára. Irta: Gerely József székes főv. hitoktató. Ily czimen egy 64 lapra terjedő iskolai tankönyvet kaptunk, melyhez egy 48 lapos bevezető füzet van mellékelve, melyben a szerző a hitoktatás reformjának szükségessége mellett érvel. Érveit egy betüig aláirjuk. A mai vallási közönyösségnek egyik főoka a hit és erkölcsi tanitás hiányos volta. És ez a baj a tanitás egész vonalán tapasztalható. Középiskolainkból, mert a felsőbbekből számüzte a tanügyi kormány bölcsessége, — kikerülő ifjak csodálkoznak, ha azt kérdjük tőlük mi az a szentháromság titka, melyek a házasság szentségének tulajdonságai, nem tudnak egy nyomós érvet felhozni a kath. vallás ellen annyiszor hangoztatott hazugságoknak, pl. hogy mi a szenteket imádjuk, megczáfolására. Ennek az eredmény hiánynak okai pedig ezek: a hitoktatók tulterheltsége, örökös dobálása, a püspöki tanterv hibásvolta, hogy csak egy példával éljünk, a II. elemi osztály számára előirja az egész elemi kátét és kis bibliát, és a tankönyvek fogyatékossága. Ez utóbbi bajon akar segitni a bibliai alapon való oktatás által és az ebben a methodusban az elemi iskolák összes osztályai számára tervbe vett tankönyvnek elsőrészét már közre is bocsátotta. E könyv a hitoktatás terén egy hatalmas vivmánynak mondható. Annyit ad és ugy, olyan alakban adja, hogy az mind a hitoktató, mind a tanuló munkáját megkönnyiti. A Róder-féle biblia elavult, terjengős, élvezhetlen anyaghalmazával szemben e tankönyv világos, rövid és élvezetes volta határozottan ennek biztositja az elsőséget. Irálya egyszerü, világos, a gyermek felfogásához mért, zamatos és magyaros. De valjon ezek daczára sikerülni fog-e a régi formákhoz való görcsös ragaszkodás vastag jegét megtörni? És valjon ez a körülmény nem fogja-e lelohasztani a tehetséges és hangyaszorgalmu szerző munkakedvét? Mi csak kérve kérhetjük az illetékes köröket, hogy az eredményes hitoktatás érdekében, a mely nélkül a kath. öntudat ébredése csak optikai csalódás, vagy mint szerző találóan megjegyzi »egy szemeit dörzsölő álmos ember« marad, a kis képes Bibliának az elemi iskolában kézi könyvnek való használatát, a további füzeteket be sem várva, azonnal rendeljék el. Ára 30 kr., kapható VI. Andrássy-ut 73. sz.

— **Lélekmentő.** Megdöbbentő a sz. gyónás elhanyagolásának növekedése, különösen az iparosoknál és az ugynevezett müveltebbeknél. — Tennünk kell valamit, hogy az illetők annak szükségességéről és üdvös voltáról tudomást nyerjenek. Erre alkalmatosnak és igen ajánlatosnak véljük e könyvet: Lélekmentő. Irta Tóth Mike Kalocsán. Ára 50 kr. Miért is tömeges terjesztését javasoljuk. A tárgy világos kezelése, az inditó okok meggyőző ereje, az irály élénksége és változatos fordulatai, a közbeszőtt elbeszélések, hasonlatok és finom élü megjegyzések, egybekötve a mély alapossággal, oly érdekessé teszik e könyv olvasását, hogy alig birja az ember félbeszakitani. E könyvet mindenfelé szórnunk kell a házakba.

Igazságszolgáltatás.

Felmentett kereskedő. Hirsch Bernát nagyváradi kereskedő ellen vétkes bukás vétsége miatt emelt vádat a kir. ügyész. A törvényszék tegnap foglalkozott az ügygyel és Hirsch Bernátot, mivel az ellene felhozott vádat nem látta beigazoltnak. A vád és következményeinek terhe alól felmentette.

Kedélyes vádlott. Kopim Ilie harangmezői parasztgazdához kiment egy esküdt és két kisbiró a községi illetéket behajtani. Mivel nem volt más a háznál, rá akarták a gubájára tenni a kezüket a törvény emberei. Kopin Ilie azonban nem hagyta a jussát és kikergette a házából az esküdtet. Ezért állott tegnap a törvényszék előtt; hatóság elleni erőszakkal vádolta a kir. ügyész. El is itélték 2 havi fogházra és 5 forint pénzbüntetésre. Kopin Ilie felebbezett ugyan az itélet ellen, de azért átkisérték egy napra az ügyészség fogházába. Ennek pedig az a magyarázata, hogy Kopin Ilie »rendbüntetéstként« kapta azt a 24 órát. A tárgyalás alatt ugyanis, még a panaszosokat hallgatták ki, folytonosan belekiabált a vallomásba. Az elnök figyelmeztette, hogy hallgasson, Ilie pedig nevetett egyet és tovább is kedélyeskedett. Másodszor is figyelmeztették, s mikor az sem használt, 24 órai rendbüntetést szabott rá az elnök. Kopin Ilie azt hitte, hogy tréfálnak vele és csak mosolygott az elnökre, mikor azonban tárgyalás után átvette a börtönőr, egyszerre komoly lett az ábrázatja és szomoruan mondogatta, hogy ezt még sem hitte.

REGENY-CSARNOK.

Pénzért, tisztességért.

Neidegg L. után Dr. Margitai. 20

Mr. Browning sietett be a házba; Bessiet ellenben, aki bátyját követni akarta Katenstädt kérő mozdulattal tartotta vissza.

»Beszélnem kell nagysáddal; mondá oly gyöngéd hizelgő hangon, aminőre csak képes volt, egész életem boldogsága függ válaszától.«

A keleti égen szélesen, ragyogón huzódott végig egy hosszu felhőszalag, s rózsás viszfényét az elhalványult fiatal leány arczára veté; keleten ragyogva gyultak ki a csillagok a hideg boltozaton, levél se mozdult, mély csönd uralkodott körüskörül.

Bessie azt hivé, hogy megtudná számlálni doboga szive veréseit; feleletre, szóra képtelenül, mozdulatlanul állott.

»Kedves nagybátyja bizonyára tudatta már nagysáddal, mi legfőbb vágyaim czélja?« kérdé a tiszt mintegy türelmetlenül.

Gyöngéden intett fejével.

»És nagysádnak legkisebb szava sincs bátoritásomra? Egy hangja sincs, amely reményt adjon, hogy viszonozza érzelmeimet? hogy eltudná magát határozni nőmmé, szeretett, kedves egyetlen nőmmé lenni?«

A leány még mindig hallgatva, kételkedve, határozatlanul állt ott.

»Bessie!« kezdé a tiszt ujra, s megakarta ragadni kezét. »Óh mondja hát ki azt a kis szót: Igen! Mondja, hogy el akar fogadni egészen, ahogy vagyok, minden hibámmal együtt. Boldoggá tesz engemet, de édes anyámat is. Mondjon igent, édes, drága Bessie!«

»És . . . hát igazán szeretne engem?« kérdé még mindig tétovázva a leány, »Hiszen mi annyira különbözünk egymástól. Bizonyos benne, hogy én kielégithetem önt?«

»Kételkedhetnék benne? Épen az, hogy különbözők vagyunk, egyik biztositéka boldogságunknak. Kölcsönösen ki fogjuk egésziteni egymást.

»Nos tehát . . . . igen!« mondá, s kezeit a tiszt elegáns fehér kezébe tette, nem örvendezve, mint valamely tulboldog menyasszony, — csüggedten — félénken, mintha nem lenne elég biztos elhatározásában.

A férfi ajkaihoz emelte a leány kezét, s elhalmozá csókjaival.

»Tehát enyém, Bessie? igazán az enyém?«

»Igen, Theobald, öné vagyok az egész életre, ha azt hiszi, hogy ez boldogságához szükséges. De meggondolt-é mindent? Nemcsak magamat vesz el, — fontolja meg jól. Én jól tudom, hogy nagybátyám s ön külnböző társadalmi fokozaton állanak. Az öreg urnak megvannak a maga gyöngeségei és naivsága — eltudná ön mindezt szeretettel viselni? Nincs senkije a világon, csak én; teljes elválás tőlem megtörné a szivét, habár ő az ellenkezőt állitja is. Azt akarom, s erről le nem mondhatok, hogy ő házunkban mindig szivesen látott, nagyrabecsült vendégünk legyen.«

»Gyönyörü kilátások!« gondolá Theobald. »Nagysád rokonai az enyémek is!« erősité fennhangon, okos fordulattal.

»Még egyet! Ne vegyen el nagyon hamar nagybátyámtól! — igaz, hogy már régebben ismerem önt, de mégis oly váratlanul jött az egész dolog! Hozzá kell szoktatnom magamat a gondolathoz, hogy elhagyom őt. Nemde, beleegyezik, hogy menyasszonyságom hosszu legyen?«

»Bármily nehéz föltétel is ez, beléegyezem miután boldogságom biztositva van. Ne vonjon nagyon hosszu ideig kinpadra, drága Bessie!«

»Hátha még egyet kérnék? (Ugyan mi

kell még? gondolá Kattenstädt) »Nem maradhatna eljegyzésünk egy időre titokban?«

»Semmi szin alatt,« szólt közbe a tiszt erélyesen. »Örömömet nem akarom eltitkolni, hadd tudja meg az egész világ boldogságomat, hadd tudja meg, hogy ön az enyém, kedves Bessie.« — Megragadta a leány kezeit s fölváltva csókolgatta azokat. »Enyém e kéz — e sziv — e kedves drága arcz! Nem Bessie, ezt nem titkolhatom el.«

Önmagát is meggyőzte arról, hogy kívánságának teljesedése szivének ügye; annyi erővel, annyi hévvel és érzelemmel könyörgött, hogy a fiatal leány egészen fölmelegedett! Viszonozta kézszoritását, engedte, hogy ajakát is összecsókolja s mire beértek az öreg báróné ünnepélyesen kivilágitott szobájába, a boldog szerelmesek benyomását gyakorolták az emberre. (Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Katholikus egyletek kongresszusa.

Budapest, (Saját. tud. táv.) A budapesti katholikus körben ma százhusz katholikus egylet képviselője jelent meg, kik Eszterházy Miklós gróf elnöklete alatt tartott gyülésükön elhatározták, hogy augusztus hóban Budapesten országos kongreszszust tartanak, melynek programmját, s szakosztályait is megállapitották és rendezőségét megválasztották. Az előkészitőbizottság elnökéül Eszterházy grófot kérték fel, alelnökké pedig Kisfaludi Á. Béla egyetemi tanárt, Pintér Kálmánt és Schiffer Ferenczet választották meg.

Faure elnök tisztelgése.

Mentone, febr. 26. (Saját tud. táv.) I. Ferencz József Ő felsége Mentoneben időzése alatt fogadja Francziaország elnökét Fauret. A találkozás idejéül márczius 7-ike van kitüzve.

A 48-49-iki képviselők a millenniumon.

Budapest, (Saját. tud. táv.) Az 1848-49. évi első magyar képviselőház még élő 17 tagja a millenniumon testületileg fog részt venni.

Pulszky Károly ügye.

Budapest, febr. 26. (Saját tud. táv.) Pulszky Károly a millenniumi botrányok egyik főhőse hallani sem akar fogságában arról, hogy ő sikkasztott volna. Egyre azt hangoztatja, hogy ártatlan, mert egy krajczár sem kallódott el a kezén.

Hibája legfeljebb az, — a mint mondja, — hogy nem számolt be idejekorán, de ennek oka is a képek késése volt. Ma meglátogatta fogságában felesége Márkus Emilia asszony, a kivel hosszasan beszélgetett.

Hózivatarok.

Budapest, febr. 26. (Saját tud. táv.) A vidékről mindenfelől óriási hózivatarokat jeleznek a tudósitások. Sok helyen, különösen a hegyes vidékeken annyira összetorlódott a hó, hogy a vasuti közlekedést csak nagy ügygyel-bajjal tarthatják fenn.

A török konverzió.

Bécs, febr. 26. (Saját tud. távirata.) Ma fognak itt a végleges megállapodások az uj török konverziós kölcsönre nézve megtörténni. Az uj kölcsön 10 millió font sterlingre rug, melyből a porta azonnal 2 milliót kap készpénzben. A konverzió ki fog terjedni az u. n. vámkölcsönre, közigazgatási kölcsönre 80 millió márka értékben és a ruméliai vasutakra fölvett kölcsönre. A kamatláb 4% lesz, amely azonban semmiféle speciális biztositékot nem neveznek meg, minthogy a kamatok fizetését a vám-jövedelméből fogják fedezni, mely jövedelmek felvétele amugy is az Ottomán bank közegei által történik. A konverziós müveletek végrehajtása után vasuti fuzió-tervek keresztülvitelére kerül a sor, melyekre nézve a porta részéről már az illető kamatbiztositékoknak európai ellenőrzés alá helyezése meg van igérve.

Közgazdaság.

Gyümölcsfák beszerzése.

I.

Első feladat az, hogy teljesen egészséges, dús gyökérzetü oltványokat ültessünk. Ilyenekre öröm nézni s már előre is a siker minden reményével biztatnak. Ha olyan sokan csalódtak gyümölcsfáikban, az onnan van, mert általában igen csenevész oltványokat szoktak kiültetni; mivel azután ezekből semmi sem lesz, kedvüket vesztik s csalódottan magának a gyümölcsészetnek forditanak hátat. Akinek kevés fára van szüksége, szerezze azt be valamely faiskolából; de nem akárhonnan, hol az olcsó, hanem egészen megbizható czégtől; ezeknél is jutányosan vannak megállapitva a fácskák árai. Nem minden talaj alkalmas faiskolának; igen gazdag talaj nem jó; mert az állandó helyre ültetett fák nagy visszaesést mutatnak, igen kötött talaj sem jó; legjobb a középerőben levő homokos föld; ilyenben edzett, gazdag gyökérzetü, igen szép fák nevelhetők, ha a szakszerü gondozás sem hiányzik. Ezért jobb a fákat megbizható helyről hozatni. — A fácskának legyen egy vezérhajtása, mely évről évre függélyesen egyenesen tör a magasba s 3—5. oldalhajtása; ebből lesz a legjobb és szebb korona. A faiskolából kiszedett csemeték ritkán birnak ily szabályos koronával; de ez nem baj; mert ültetéskor ugyis visszavágandók az oltványok, ekkor aztán, vagy egy évre rá, valamely felső szemből neveljük a vezérhajtást, ezalatt pedig, a fácska körül minden irányban, 3—5. oldalhajtást. — Konyhakertbe csakis törpealanyba oltott fákat ültessünk, ezeket bokor alakba neveljük t. i. közel a földhöz engedjük azokat szétágazni.

Második föltétel a talaj elkészitésében áll. Elengedhetlenül szükséges az — ha a fa dus tenyészésében és termésében akarunk gyönyörködni — hogy minden magastörzsü fa számára ősszel egy méter mély és másfél méter széles gödröt ássunk, ezt télre nyitva hagyjuk, koratavasszal a felső jó földet a gödör aljára, az éretlen talajt pedig, mit ősszel a gödör aljáról emeltünk ki, most felülre helyezzük. Miután az idő jól kimelegedett s a föld megülepedett, végezhetjük az ültetést, mi feltétlenül iszapollással hajtandó végre; ugy egy fa sem marad ki s mielőbb mig tenyészetnek indul valamennyi. Az iszapolás ugy történik, hogy a fácska nagyságának megfelelő mélyedést vegyünk s miután a gyökérzett metszlapjait megnyitottuk, a fácskát a mélyedésbe állitjuk, reá jó pórhanyós földet huzzunk s erre addig öntsünk vizet, mig csak elinni képes, majd a fához ujra földet hozva, a talajt elegyengetjük. Ha a föld még olyan nyirkos is, az iszapolást azért mellőzni nem lehet. — A talaj elkészitésénél azon elv érvényesüljön, hogy több örömet és hasznot nyujt 4—5. egészséges szép fa, mint 10—20. darab olyan, mely mostoha, elkészittetlen talajban nyomorog. Törpe fák számára kisebb gödrök is megfelelnek, sőt — miután ezek gyökere, mint a doucin, paradicsomalany, birs stb. a talaj felszinén halad — ha gazdag, mély humuszos földdel rendelkezünk, a gödrözés el is maradhat.

Harmadik föltétel a fák gondozása. Ha dudva veri fel a fák alját, ha zuzmó, moha, féreg rontja azok ágait, leveleit, a gyümölcstermelésnek, — befellegzett. A fa nem csak nem terem, de lassu haldoklás közt pusztulásnak indul. A fák körül a talajon, egy oly körben, mint aminőben a fa fenn a levegőben szétterjeszti ágait (fa csurgója) ne türjünk soha gyanust, ássuk fel azt durván, darabos hantokban, minden ősszel; tavasszal szórjuk be vékonyan szalmás vagy portrágyával, ezzel három czélt értünk el: a talaj kevésbé gazosodik, a föld viztartalma megköttetik, mi igen fontos, továbbá az esők tápnedveket mosnak le a trágyából a gyökérhez. — Legyen a fa alja mindég porhanyós s nem kemény cserepes, ezt kapálással érhetjük el; az ily talaj nem egy könnyen szárad ki; a gyümölcs nem hull le, annálkevésbé; mert a méter mélyen lazitott föld mindég sok nyirkosságot foglal le tavaszszal. — Védekezni szükséges a hernyók s az almamoly ellen.

Ősszel bemeszelendők a fák törzsei és vastagabb ágai; a mész sok tojást, petét megöl, alatta egészséges zöld kéreg képződik, megakadályozza a fagyfoltok képződését, mik néha végzetessé vállnak a fára. Tavaszszal idejében le szükséges szedni a hernyók bölcsőit, összesodort száraz levelek alakjában lengő polyáikat. Ha azonban ezeket a fa alatt hagyjuk, a kikelt falánk kis kis hernyók felmásznak a fára s megkezdik romboló munkájukat, össze kell tehát azokat szedni s elégetni.

Nehezebb védekezni az almamoly álczái ellen. Ezek okozzák az alma lefergesedését, minek következménye, hogy a gazdagra megrakott fán néha őszre alig marad egy-két ép példány. Mindenesetre annak, ki a már eddig leirt módon neveli és gondozza fáit, e veszedelmes rovar kevesebb kárt fog tenni.

Nagyváradi hetivásár.

— Február 25. —

Vásári árjegyzék a nagyváradi piaczon 1896. február 25-ik napján tartott vásárban eladott termesztmények és élelmiszereknek.

Tiszta buza 6.40—6.20·— Kétszeres buza 5.60.—5·50. Rozs 5·50—5·30. Árpa 5.00—4·90. Zab 6.50.—6.00 Tengeri 4·50—4·30 Borsó 15·— Lencse 16·—. Bab 9.—. Köleskása 12.00 Burgonya 3.00 Lángliszt 12·— Zsemlyeliszt 11.— Fehérkenyér liszt 10.— Barnakenyér liszt 9·— széna fuvarral 2.90. Szalma fuvarral 1.60 Szalonna 50.— 6. kiló zsupp-szalma 08 kr, 150 kgrm. alom-szalma 04 kr. 1 köbméter tüzifa, bikk 3·10, tölgy 2·90, cser 3·35. 100 kiló marhahus 52·—. Öntött gyertya 54·—. Lámpaolaj 50·—. Egy liter bor ó 50, uj 40. Pálinka 36 szilvapálinka 75, szesz 80. Egy métermázsa kősó 10.70, nyers fagygyu 26·—, olvasztott fagyu 38·—, szappan 24·—, birka gyapju —,— — magyar gyapju —·—. Egy hektoliter ó-bor 45.— uj-bor 30·—, mész 80·—, kemény faszén 1·45 puha faszén —·—, kendermag 9·00, köles 5.00 repcze 9·00, dió 20·00, mogyoró —·—, aszu szilva 24·—. Egy kilogramm savanyu káposzta 16, szalonna 60, sertéshus 52, juh-hus 36, veres hagyma 14, fog-hagyma 36, bors 1·60, paprika 1·20 barna kenyér 0.9 Egy liter kőolaj 20, 1 mm. Bükköny — 1 mm. Luczernamag — —. frtig, 1 mm. Lóhere —·—·— 1 mm. Burgondi —.

Marha ártáblázat 1896. február 25-ról egy pár első rendü jármas ökör 280·—375, egy pár másodrendü jármas ökör 180· 240, egy pár harmadrendü jármas ökör 100. 175, 1 pár fejős tehén 60· 160, 1 drb. vágó ökör 25·0 kgr. — 95 1 drb vágó tehén 150 kgr. —, 60· 1 drb. veres borju 14.50, 1 drb. fél éves borju 14·24, 1 drb. egy éves borju 26· 35, két éves borju 28· 54, 1 drb. hizott sertés 44, 62· 1 pár fél éves sertés 12· 16, 1 pár egy éves sertés 20· 30, 1 pár két éves sertés 36·—44, egydrb. jó igásló —· 55, 1 pár ökörbőr 24·——, egypár tehénbőr 12·——, borjubőr 0—·4, 1 pár lóbőr —.—11, 1 pár juh bőr —

Forgalmi kimutatás 1896. évi február hó 25-ről: Tiszta buza körülbelül 500 hltr, kétszeres buza 100 hltr, rozs 400 hltr, árpa 100 hltr. zab 50 hltr, tengeri 300 hltr. burgonya 350 hltr. Lábas jószágok: Hizott sertés mintegy 120 drb, félhizott 180 sovány 560, süldő 800, malacz 700, hizott marha 10, jármas ökör 600, fejős tehén 400, borju 120, bivaly juh és bárány —· ló 365.

Terménytőzsde.

— Saját tudósitónktól. —

Budapest, február 26.

Buza tavaszra, bácskai	7.14
» tavaszra, északi	7.16
» szeptember-októberre, bácskai	6.97
» szept.-okt.-re északi	6.98
Rozs tavaszra, bácskai	6.35
Rozs tavaszra, északi	6.36

Tengeri junius-juliusra, bácskai	4.33
» jun.-jul.-ra, északi	4.34
Repcze augusztus-szeptemberre, bácskai	11.00
» aug.-szept.re, északi	11.05

Bécs, február 25.

Buza tiszai	7.50—7,80
» bánsági	7.30—7.65
» bácskai	7.30—7.60
» szokványáru őszre	7.43—7.45
» szokványáru tavaszra	7.20—7.22
Rozs tiszavidéki	6.95—7.10
» szokványáru őszre	6.37—6.39
» szokványáru tavaszra	6.70—6.72
Tengeri magyar	4.70—4.50
Zab, magyar kereskedelmi	6.40—6.55

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. február 26-án.

Magyar aranyjáradék 4%	122.—
Magyar koronajáradék	98.75
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	123.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	101.75
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121.50
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	97.25
Italmérési jog megváltási kötvény	100.10
Horvát-szlavon földtehermentesitési kötvény	97.50
Magyar nyeremény sorsjegy-kölcsön	154.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	142.50
Osztrák járadék papirban	100.75
Osztrák járadék ezüstben	100.75
Osztrák járadék aranyban	121.75
Osztrák korona járadék	101.25
1860. osztrák államsorsjegyek	147.50
Osztrák magyar bankrészvény	995.—
Magyar hitelbank részvény	415.—
Osztrák hitelintézeti részvény	378.20
Osztrák-magyar államvasuti részvény	370.50
20 frankos arany (Napoleondor)	956.—
Német birodalmi márka	58.95
London vista	120.70
Páris vista	47.50
20 márkás arany	11.78

Felelős szerkesztő: **SZABÓ LÁSZLÓ.**

Szőlőbirtokosok

figyelmébe !

Az idén is szándékozom, nagyobb mennyiségü **gyökeres** Ripariába **fás ojtásokat eladásra** készittetni, felkérem azon szőlőbirtokos urakat, kik őszi átvételre **gyökeres ojtványokat** rendelni óhajtanak, megrendelésöket nálam minél előbb eszközölni sziveskedjenek, hogy részökre **a óhajtások szerinti fajokat** a kivánt mennyiségben ojtathassam.

Az igy megrendelt, csakis **tökéletesen** összeforrott ojtványok ezrét 105 forintért számitanám és megrendeléskor ezrére 20 forint előleg lenne fizetendő.

Elsőrendü legalább $6^m/_m$ vastag ojtáshoz alkalmatos gyökeres Ripáriát — addig mig készletem tart — ezrét 20 frttal és ültetéshez alkalmas $6^m/_m$-nél vékonyabbat ezrét 15 frttal szolgálhatok.

Nagyvárad, 1896. február 20-án.

46 3—10 **JANKY JÓZSEF.**

Eladó ház.

Kossuth Lajos-utczán a 17. számu ház

szabad kézből eladó.

Értekezhetni ***Zedleck*** és ***Pontelli*** vasüzletében, nagypiacz téren.

Ugyanott egy teljesen jó karban levő

szoba garnitura

is jutányos árban eladó.

47 2—3

A II. Magyar Osztály-Sorsjáték

sorsjegyei kaphatók a

Biharmegyei Takarékpénztárnál.

50 3—0

Lapunk számára hirdetések felvétetnek.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apácza-utcza 3. szám.

MŰVEK, FOLYÓIRATOK, HIRLAPOK, *VONALZATOK*, GAZDASÁGI NYOMTATVÁNYOK, EGYHÁZI, **KÖZSÉGI** ÉS EGYÉB HIVATALOS NYOMTATVÁNYOK, **KÖRLEVELEK, LEVÉLBORITÉKOK,**

ELVÁLLAL ÉS KÉSZIT: IZLÉSES KIVITELBEN mindennemü **nyomdai munkákat** jutányos árak mellett.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

LEVÉLFEJEK, **SZÁMLÁK,** FALRAGASZOK, *BÁLI MEGHIVÓK.* TÁNCZRENDEK, ÉTLAPOK, NAPTÁRAK, PALACZKFELIRATOK, **NÉVJEGYEK, GYÁSZLAPOK,** STB., A **NYOMDAI SZAKBA** VÁGÓ NYOMTATVÁNYOK KÉSZITÉSE.

PAPIR- ÉS IRODASZEREK

* * * * * * * raktára. * * * * * * *

Kitünő minőségü, czégünkkel ellátott aczéltollak.

Nyomatott laptulajdonos: Szent László-nyomda-részvénytársaságnál Nagyváradon.